

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

DENISA MARTINČIČ

USTVARIMO SI SVOJ FILM – PARTICIPACIJA OTROK
V VRTCU

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2021

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PREDŠOLSKO VZGOJO

DENISA MARTINČIČ

Mentorica: DOC. DR. NADA TURNŠEK

USTVARIMO SI SVOJ FILM – PARTICIPACIJA OTROK
V VRTCU

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2021

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici doc. dr. Nadi Turnšek za strokovno vodenje pri izvedbi projekta,
nasvete ter odzivnost pri pisanju diplomskega dela.

Hvala kolektivu Vrtca pod gradom, Enota Zemljemerska, še posebej tebi, Tina, za vso pomoč in nasvete
pri izvedbi projekta v najini skupini Mehurčki.

Posebna zahvala pa gre mojemu možu Simonu, moji družini ter prijateljem, ki so me vsa leta študija
podpirali, verjeli vame, ko mi ni bilo lahko, ter se veselili z menoj ob vseh doživetih uspehih.

HVALA VAM!

Vse, kar otroci potrebujejo, je malo pomoči,
malo upanja in nekdo,
ki verjame vanje.

(Magic Johnson)

POVZETEK

V diplomskem delu sem na začetku uporabila metodo študija literature, da bi pridobila teoretično znanje o pristopu participacije, ki je moje glavno vodilo tudi v empiričnem delu. Najprej sem raziskala spreminjanje otrokove vloge v procesu vzgoje, kasneje pa sem se osredotočila na pojem participacije, še posebno v pedagoškem konceptu Reggio Emilia. S študijem raziskav participacije v slovenskih vrtcih sem ugotovila, da je ta premalo prisotna. Namesto otrok so še vedno odrasli tisti, ki bolj ali manj narekujejo bivanje v vrtcu. Zаметke participacije sem na kratko predstavila tudi s tremi pomembnimi dokumenti v vzgoji in izobraževanju, ki so predstavljeni v nadaljevanju. Na koncu teoretičnega dela sem podrobneje predstavila še projektni pristop ter koncept reševanja problemov odprtega tipa.

V empiričnem delu diplomskega dela je predstavljena moja izvedba projekta, ki temelji na participaciji otrok v reševanju problemov odprtega tipa. Otroci so se ukvarjali s problemom, kako posneti svoj film. Posamezne dejavnosti so podrobno zapisane v obliki dnevniškega zapisa, sledijo jim evalvacije. Pri pisanju sem uporabila še metodo opazovanja ter dokumentiranja s fotografijami.

V zadnjem delu pa je zapisana evalvacija projekta glede na postavljena raziskovalna vprašanja, ki so navedena na začetku empiričnega dela. Povzamem lahko, da je bila večina otrok celoten projekt dobro motivirana, kar pripisujem predvsem drugačnemu pristopu dela, ki so ga običajno vajeni. Pri nekaterih otrocih, ki so običajno manj opazni in pripravljeni sodelovati, je z nekaj moje spodbude njihova motivacija v projektu rastle. Tisti, ki imajo že dobro notranjo motivacijo, so to ohranjali celoten projekt. Posamezne dejavnosti ter končni izdelek – film so izpolnili pričakovanja otrok. Svoj izdelek so ponosno pokazali vrstnikom ter staršem. Prednosti participacije otrok v projektu se kažejo predvsem tam, kjer so otroci lahko popolnoma odločali o dejavnosti in vodili njen potek, njene slabosti pa v tistih, kjer so potrebovali nekoliko več mojega usmerjanja, da so dejavnost lahko korektno izpeljali. Temu pripisujem tudi različno stopnjo motivacije.

Ključne besede: otrok, otroštvo, vzgoja, participacija, vrtec, Reggio Emilia, reševanje problemov odprtega tipa, projektni pristop

ABSTRACT

The thesis starts off with the theoretical knowledge on participation, which is my main focus also in the empirical part of the thesis. The research revolved first around the changes in the child's role in the process of upbringing and later on on the term participation, especially within the pedagogical concept Reggio Emilia. While doing research on participation in kindergardens in Slovenia I came to a conclusion there is a lack of it. Instead of children it is still mainly adults who dictate the daily activities in the kindergarden. The beginnings of the concept of participation are briefly introduced through three important documents in upbringing and education. The theoretical part concludes with a detailed presentation of the project approach and the concept of open-type problem solving.

The empirical part of the thesis includes the presentation of my carrying-out of the project, which is based on child participation in open-type problem solving. The children dealt with the problem of how to make their own film. Individual activities are described in detail in the form of a diary, followed by evaluations. Other methods used were the method of observation and of documentation with photographs.

The final part of the thesis includes the evaluation of the project according to the research questions posed at the beginning of the empirical part. To conclude, most of the children were highly motivated throughout the project, which can be attributed to a different approach from what they are used to. The motivation of some children who are usually timid and less willing to cooperate grew with my encouragement. The ones with a well-established internal motivation kept it throughout the entire project. Individual activities and the final project – the film – fulfilled the children's expectations. They proudly presented it to their parents and classmates. The benefits of child participation in the project can be seen especially when the children were able to make decisions entirely on their own, as well as lead the process, its disadvantages, however, in the areas where the children needed more guidance to finish the project properly. This can be attributed to the children's different levels of motivation.

Key words: child, childhood, upbringing, participation, kindergarden, Reggio Emilia, open-type problem solving, project approach.

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
I TEORETIČNI DEL	2
1 SPREMINJANJE IN RAZUMEVANJE OTROKOVE VLOGE IN OTROŠTVA V PROCESU VZGOJE	2
2 PARTICIPACIJA	3
2.1 KAJ JE PARTICIPACIJA?.....	3
2.2 PARTICIPACIJA V PEDAGOŠKEM KONCEPTU REGGIO EMILIA	4
2.3 RAZISKAVE PARTICIPACIJE V SLOVENSКИH VRTCIH.....	6
2.4 ZAKONSKE PODLAGE PARTICIPACIJE	7
2.4.1 BELA KNJIGA O VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	7
2.4.2 KONVENCIJA O OTROKOVИH PRAVICAH	7
2.4.3 KURIKULUM ZA VRTCE.....	8
3 PROJEKTNI PRISTOP	8
4 REŠEVANJE PROBLEMOV ODPRTEGA TIPA.....	9
II EMPIRIČNI DEL	11
5 OPREDELITEV PROBLEMA	11
6 CILJI DIPLOMSKEGA DELA.....	12
7 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	12
8 METODA DELA.....	12
9 VZOREC	13
10 NAČRTOVANJE PROJEKTA.....	13
10.1 OPREDELITEV PROBLEMA	14
10.2 ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV PROBLEMA	15

10.3	IZVEDBA ZAMISLI, IZBIRA IN PREIZKUŠANJE REŠITEV	16
10.4	OCENA REŠITEV	16
10.5	UPORABA REŠITEV	17
11	IZVEDBA PROJEKTA.....	17
11.1	PRVA DEJAVNOST: Pismo »hiši«, ki nam bo v pomoč pri izdelavi filma	17
11.2	DRUGA DEJAVNOST: Spoznavanje Radiotelevizije Slovenija	19
11.3	TRETJA DEJAVNOST: Izdelovanje kamer iz odpadnega materiala na željo otrok ter igra z njimi	25
11.4	ČETRТА DEJAVNOST: Iskanje videomateriala v bližnji knjižnici	28
11.5	PETA DEJAVNOST: Igrajmo se »Kino«	30
11.6	ŠESTA DEJAVNOST: Določitev teme filma in naslova.....	32
11.7	SEDMA DEJAVNOST: Izdelava zgodbe in snemalnega načrta	34
11.8	OSMA DEJAVNOST: Postavitev scene in snemanje filma.....	36
11.9	DEVETA DEJAVNOST: Izdelovanje vabila za premiero filma	38
11.10	DESETA DEJAVNOST: Premiera filma skupaj z ostalimi vrtčevskimi otroki	39
12	EVALVACIJA PROJEKTA Z VIDIKA RAZISKOVALNIH VPRAŠANJ.....	42
	VIRI IN LITERATURA.....	44

KAZALO SLIK

SLIKA 1: PREDSTAVE OTROK, KJE LAHKO DOBIJO FILM	14
SLIKA 2: PREDSTAVE OTROK, KJE LAHKO DOBIJO FILM	15
SLIKA 3: NAPISANO PISMO »HIŠI«	18
SLIKA 4: NARISANA PISMA »HIŠI«	18
SLIKA 5: OGLED UMETNE BRADE IN BRKOV	20
SLIKA 6: OGLED REKVIZITA »KRVAVE ROKE«	20
SLIKA 7: GARDEROBA RTV-JA	21
SLIKA 8: PREIZKUŠANJE KLOBUKOV	21
SLIKA 9: PREIZKUŠANJE VOJAŠKIH ČELAD	21
SLIKA 10: STUDIO 1	22
SLIKA 11: OGLED KAMER	23
SLIKA 12: STUDIO, KJER SNEMAJO VREMENSKO NAPOVED	23
SLIKA 13: OGLED RISANKE SIMON	24
SLIKA 14: MEHURČKI PRED RTV-JEM	25
SLIKA 15: IZDELAVA KAMER	26
SLIKA 16: KAMERA	26
SLIKA 17: SNEMANJE DOMAČIH IGRAČ	27
SLIKA 18: SNEMANJE PRIJATELJICE	27
SLIKA 19: OBISK KNJIŽNICE	29
SLIKA 20: PLAKAT PRAVIL VEDENJA V KINU	31
SLIKA 21: ŽREBANJE NASLOVA FILMA	33
SLIKA 22: SNEMALNI NAČRT V ZAPOREDJU DOGODKOV	35

SLIKA 23: IGRANJE IN SNEMANJE FILMA.....	36
SLIKA 24: PREDSTAVITEV VABILA PO IGRALNICAH.....	39
SLIKA 25: PREMIERA FILMA NA PLATNU.....	40

UVOD

Do 20. stoletja so bili otroci predvsem ekonomska dobrina staršev, potem pa so postali »naša skupna prihodnost«. Spremenila se je vloga avtoritete, starši so poleg ljubezni pri vzgoji začeli zahtevati tudi odločnost. Ko je bila leta 1989 sprejeta Konvencija o otrokovih pravicah, so bila nekatera tradicionalna pojmovanja otroštva končno presežena, otroci pa so dobili pravico do udeležbe, kar pomeni, da lahko izrazijo svoje mnenje, ki mora biti upoštevano (Batistič Zorec, 2009).

Avtorica S. Rutar (2013) pravi, da je participacija otrok v vzgojno-izobraževalnem procesu v tesni povezavi z vzgojiteljevim razumevanjem svoje in otrokove vloge v vzgoji. Posledično je koncept participacije tudi v neposredni povezanosti s kakovostjo predšolske vzgoje. Menim, da je za uresničevanje kakovostnega dela z otroki pomembno, da so otroci aktivno vključeni v dnevno rutino in načrtovanje dnevnih dejavnosti. Avtorica (prav tam) dodaja, da če otroku damo večjo moč odločanja – še posebno pri soustvarjanju življenja v vrtcu, v katerem preživijo večino svojega časa, je opaziti tudi njihovo boljše motivacijo za delo. To pa je po mojem mnenju cilj vsakega vzgojitelja, da lahko svoje delo opravlja kar se da kvalitetno.

Pojem kompetentnega otroka, ki je vodilo pri pedagogih koncepta Reggio Emilia, izpostavljajo M. Batistič Zorec idr. (2010). Pedagogi (prav tam) skušajo v otroku videti, kaj zmore, zna in razume, ne glede na njegovo starost, razvojne razlike ali odstopanja. Namesto o njegovih potrebah govorijo o njegovih pravicah. Kar se otroci naučijo, pa menijo, da je posledica njihove lastne aktivnosti in spodbud, ki jim jih nudi okolje. Na tem mestu vidim odlično priložnost dela z otroki v obliki projektnega pristopa ter reševanja problemov odprtega tipa.

S preprostim razlogom, ker si želim participacijo otrok in takšno obliko dela vpeljati v prakso, sem se odločila za projekt, ki se najprej sliši mogoče nekoliko zahtevno, a so otroci s svojo aktivno udeležbo dokazali ravno nasprotno – da jim lahko uspe, ne glede na njihovo starost. Projekt so odlično izpeljali in s tem tudi zastavljen cilj – posneli so svoj film.

I TEORETIČNI DEL

1 SPREMINJANJE IN RAZUMEVANJE OTROKOVE VLOGE IN OTROŠTVA V PROCESU VZGOJE

Vzgoja je že od nekdaj imela družbeni značaj. Na eni strani predpostavlja odnos med ljudmi, na drugi strani pa vzgaja na način, ki ga določa »družbeno apriorna matrica vrednot« (Potkonjak, 1975, str. 20; Kosovel, 1990, str. 29, v Rutar, 2013, str. 21). V svetu že od nekdaj pojavlja dvom o statusu otroka in pozicijski avtoriteti odrasle osebe (Rutar, 2013). Posledično te sledi skozi zgodovino opazimo kot neprikrito podrejanje otroka odraslemu ter usvajanje vnaprej določenih družbenih pričakovanj, vrednot in pravil, ki se jih le reproducira. A nekateri misleci v antiki, med drugimi Sokrat, so razmišljali naklonjeno odnosu učitelj – učenec in s tem že takrat spodbujali učenčevo aktivno vlogo.

Aries (1991) otroka do 17. stoletja vrednoti kot pomanjšanega odraslega, za otroštvo pa meni, da je bil čas, ki je hitro minil in ni prinesel nikakršnega spomina nanj (Aries, 1991).

Po mnenju S. Rutar (2013) je bil čas razsvetljenstva tisti, ki je pomenil temeljni preobrat, predvsem o odnosu do otroka, njegovega razvoja in učenja, z upoštevanjem njegove narave. V dvajsetem stoletju pa se je preobrat zgodil še v delovanju in razmišljanju na področju vzgoje in izobraževanja. Avtorica (prav tam) upošteva pregled zgodovine obravnave otroštva in podobe o otroku in govori o linearnem napredovanju in uveljavljanju otroka kot kompetentnega bitja. O pojmu kompetentnosti pa meni, da se ta danes razlikuje od preteklega pojmovanja in da današnja podoba o otroku temelji na sociologiji otroštva, ki izhaja iz predpostavk, da je otrok akter v svojem življenju, otroštvo pa socialna konstrukcija. Pri tem sta pomembna še postmodernistična in sociokulturna misel, ki poudarjata razvijanje posameznika v povezavi z okoljem, ki mu posameznik pripada.

Tudi nekatera znanstvena spoznanja o otroku in otroštvu so se kot vplivi v družini in ustanovah pričela kazati šele v 20. stoletju. Otroci so postali naša skupna prihodnost, čeprav se je v vzgoji pojavljal permissivni način vzgoje, ki se je bolj ravnal po potrebah otroka. Strokovnjaki v 60. in 70. letih so začeli poudarjati ravnanje po materinskem instinktu tako v družini kot tudi v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Posledično se je spremenil tudi pogled

na vlogo avtoritete; ta poleg ljubezni pri vzgoji še vedno ostaja odločna (Batistič Zorec, 2009).

2 PARTICIPACIJA

2.1 KAJ JE PARTICIPACIJA?

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je participacija definirana kot udeležba in sodelovanje (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2020).

S pedagoškega vidika pa lahko rečemo, da je pojem participacije vpet v koncept in prakso, ki se navezuje na vrednoto demokracije. Berstein (1996) navaja dva pogoja, ki sta temelj učinkovite demokracije: občutek opore v družbi ter zaupanje ljudi, da politična organiziranost to podporo omogoča. Slednjo podkrepiti s pravico do individualnega napredovanja v celostnem smislu, pravico do vključenosti – socialno, intelektualno, kulturno in osebno ter s pravico do participacije v praksi (Rutar, 2013).

Avtorica S. Rutar (2013) pravi, da mora imeti otrok v vzgojnem procesu možnost izražanja svojih stališč in mnenj še posebno tedaj, ko so ta povezana z njegovim življenjem. Najvišjo stopnjo v procesu participacije pri otroku pa zaznamo takrat, ko da sam pobudo zanjo, odrasli pa mu cilj le pomaga realizirati. Avtorica (prav tam) opozarja, da kot vzgojitelji ne smemo pozabiti na tiste otroke, ki so manj vključeni – te moramo še dodatno spodbuditi k sodelovanju. Otrokove pobude lahko torej vplivajo na različnih ravneh: individualni, strateški, institucionalni ter na ravni njihovega vsakodnevnega življenja ter načrtovanja. Potrebo po otrokovi participaciji utemeljuje tudi Hart (1992, str. 5, v Rutar, 2013, str. 72), ki meni, da če želimo, da otrok postane odgovoren, participativni odrasli, se mora predhodno vključevati v projekte, ki so smiselni. Podobno o participaciji otroka razmišlja še M. Batistič Zorec (2010), ki otroka vrednoti kot kompetentno bitje, ki ima pravico do participacije; slednja temelji na dokumentu *Konvencije o otrokovih pravicah*.

V povezavi s pravico otrok do participacije pa se pojavljajo tri temeljna vprašanja: ali je participacija otrok sploh mogoča, ali gre zgolj za videz demokratičnosti in kdaj sploh lahko govorimo o participaciji (Rutar, 2012, str. 92). Avtorica prvo vprašanje utemeljuje s

povezanostjo razvojnopsiholoških spoznanj iz preteklosti, ki ustvarjajo dvom v otrokovo zgodnjo kompetentnost. Danes vemo, da je za vzpostavljanje otrokovih socialnih interakcij ključno, da otroka prepoznamo kot kompetentnega. Številni avtorji kritiko navidezne demokratičnosti izpostavljajo zato, ker menijo, da odrasli otroku ponudijo možnost odločanja predvsem o nepomembnih stvareh. Če otrok ne upoštevamo, jim lahko povzročimo resne posledice pri nadaljnji pripravljenosti za vključevanje in participacijo, ko bodo odrasli državljani. Po Hartu (1992, v Rutar, 2012) pa gre za pojem participacije otrok v pravem pomenu besede tedaj, ko otroci razumejo namen projekta, imajo v njem smiselno vlogo ter se o tem posvetujejo in vključujejo skupaj z odraslimi.

Anne T. KjØrholt (2005, v Batistič Zorec idr., 2012) kritično vrednoti nevarnosti in pasti participacije zaradi njenega nepremišljenega uvajanja v vrtec. Na eni strani izpostavlja zahodno ideologijo, ki visoko vrednoti avtonomijo in samorealizacijo posameznika, na drugi strani pa specifične kulturne značilnosti skandinavskih družb, ki cenijo svobodnega otroka in njegovo pravico do izbire. Zagovarja dejstvo, da je avtonomija posameznika vedno zgrajena v mreži socialnih odnosov in se prepleta z odvisnostjo. Pri uporabi pojma o svobodnem otroku pa se ji zdi pomembno predvsem to, da se z zagovarjanjem svobode posameznika ne krši pravic drugih, saj poznamo načelo, ki pravi, da je svoboda posameznika omejena s pravicami drugih. Po avtoričinem mnenju bi bilo smiselno preučiti tudi socialne prakse v vrtcih, namesto da se osredotočamo le na osvoboditev otrok od kontrole odraslih.

2.2 PARTICIPACIJA V PEDAGOŠKEM KONCEPTU REGGIO EMILIA

Malaguzzi (1993, v Batistič Zorec, 2009) temeljno izhodišče koncepta Reggio Emilia enači s podobo močnega, kompetentnega in samozavestnega otroka. Avtor (prav tam) dodaja še, da bi se morali prav vsi otroci zavedati svojih neverjetnih moči in sposobnosti, ki so povezane s potrebo, da so dejavni.

V nadaljevanju izpostavljam nekaj glavnih značilnosti pedagoškega koncepta Reggio Emilia, po katerih se koncept razlikuje od ostalih načinov oz. oblik dela z otroki. M. Batistič Zorec idr. (2010) kot pomembno značilnost najprej navajajo, da njihov kurikulum nastaja sproti, njegove vsebine pa so vedno aktualne in se prilagajajo glede na interes in potrebe. T. Devjak

T. idr. (2009) opazijo podobnost s Kurikulum za vrtce (1999), in sicer v tem, da oba koncepta temeljita na človekovih in otrokovih pravicah, pravni državi ter vrednotah demokracije.

Oblika projektnega dela je prav tako ena izmed značilnosti koncepta. Pobuda za projekt izhaja iz lokalnega okolja in njegove kulture ter interesov otrok in njihovih izkušenj. V projekte ter vsakodnevno življenje in delo vrtca so aktivno vključeni tudi starši. Pomembno vlogo ima dokumentiranje ter arhiviranje tovrstnih projektov, ki naredi učenje »vidno«. Vzgojitelji dajejo učenju prednost pred poučevanjem in to je najpomembnejše. Otroci raziskujejo, iščejo informacije in se učijo iz lastnih izkušenj (Batistič Zorec idr., 2010).

Podobne značilnosti izpostavljajo tudi Devjak T. idr. (2009), ki temu dodajajo še veliko pozornost razvoju otrokove komunikacije, identiteti vsakega posameznika ter uporabi vseh čutil (tip, okus, vonj).

V konceptu Reggio Emilia je prepoznavna pedagogika poslušanja. C. Rinaldi (2006) jo opredeljuje z dvema pomembnima vidikoma: prvi se nanaša na učenje in poučevanje, drugi pa na zahtevo po demokratičnem dialogu z družino, okoljem in kulturo, v katero je otrok vpet. Poslušanje otroških teorij nam da vpogled v otroško razmišljanje ter o tem kakšna vprašanja si otroci postavljajo v razmerju z resničnostjo. Lahko ga enačimo z metaforo nakazovanja občutljivosti za poslušanje, biti slišan in poslušati z vsemi čutili, na različne načine. Poslušanje je obenem tudi čustvo, saj pri otroku spodbuja čustva in je proizvod njih samih (Devjak idr., 2009).

Pri različnih umetniških dejavnostih, med drugim v lutkovni in dramski igri v konceptu Reggio Emilia, je pomemben proces projekta, v katerem otroci aktivno sodelujejo in rešujejo probleme. Otroci počasi, korak za korakom pridejo do končnega cilja (Korošec, 2009). Avtoričine besede se zelo dobro povezujejo s projektom mojega diplomskega dela. Otroci so več mesecev raziskovali, pridobivali nove informacije, ustvarjali ..., skratka pripravili vse potrebno, da so lahko prišli do končnega cilja in ustvarili svoj končni produkt v obliki filma.

Koncept Reggio Emilia postane v svetu prepoznan po letu 1983, ko so otroci iz njihovih vrtcev svoje izdelke predstavili na razstavi v Stockholmu, kasneje pa tudi drugod po Evropi in ZDA (Batistič Zorec idr., 2012). V Sloveniji je bil koncept Reggio Emilia prvič predstavljen leta 2009, in sicer v okviru projekta *Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel Reggio Emilia koncepta na področju predšolske vzgoje* (Batistič Zorec, 2010).

2.3 RAZISKAVE PARTICIPACIJE V SLOVENSkih VRTCIH

Vzgojiteljice slovenskih vrtcev so po uvedbi nacionalnega kurikulumu avtonomnejše kot v preteklosti, a se pri njihovem delu pojavljajo številne dileme, ki so produkt različnega pogleda in mnenja strokovnjakov, kolegov ter razpetosti med njihovimi lastnimi izkušnjami. M. Batistič Zorec idr. (2012) domnevajo, da med vzgojitelji v slovenskih vrtcih še vedno prevladujeta dva nasprotujoča si pogleda na otroštvo: behavioristični oz. kulturno-transmisijski ter »k otroku usmerjena« filozofija.

Čeprav je v slovenskih vrtcih v primerjavi z drugimi zahodnoevropskimi državami dobro poskrbljeno za pravice oskrbe ter pravice zaščite otrok, je na tem mestu osiromašena pravica do njihove participacije (Turnšek, 2009). N. Turnšek je svoje domneve potrdila z raziskavo leta 2008, tj. v populaciji petletnih otrok v slovenskih vrtcih, ki so odgovarjali na njena vprašanja, v odgovorih na katera so potrdili, da imajo redko možnost odločanja o soustvarjanju vrtčevskega življenja. Njihovo odločanje je omejeno na izbiro med alternativami, ki jih ponudi vzgojitelj, kar pomeni, da vzgojitelj že navede nekatere možnosti izbire, otroci pa si izberejo eno izmed ponujenih možnosti. Avtorica (prav tam) ugotavlja, da vzgojitelji potrjujejo nizko stopnjo odločanja otrok, zlasti odločitev organizacijske narave npr. nakup igrač, opreme, sooblikovanje podobe igralnice, so pa nekoliko bolj vključeni v načrtovanje dejavnosti, pripravo vrtčevskih praznovanj in prireditev (Turnšek, 2009).

M. Batistič Zorec je skladnost raziskave N. Turnšek in drugih raziskovalcev na tem področju potrdila s preučevanjem, s katerim je želela dobiti vpogled v delo v slovenskih vrtcih z vidika, vzgojiteljev, ki so se leta 2009 vključili v izobraževanje Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel Reggio Emilia koncepta na področju predšolske vzgoje. Zanimalo jo je tudi, ali so načela koncepta Reggio Emilia glede vključenosti otrok v soustvarjanje vrtčevskega življenja pri načrtovanju dejavnosti, prosti igri, dnevni rutini prisotna in v kakšni meri. Sklep avtoričine raziskave je, da vzgojitelji, ki so vključeni v koncept Reggio Emilia, zagovarjajo udeležnost otrok in menijo, da so otroci dovolj vključeni v soustvarjanje prostora in življenja v vrtcu. Pri nadaljnjih, konkretnjših vprašanjih o tem, kako upoštevajo želje in potrebe vseh otrok, pa se je izkazala že prej omenjena pomanjkljiva participacija otrok pri nas. Poleg vključenosti koncepta pri delu v vrtcu pa je pomembno upoštevati tudi otrokovo različnost, kar pomeni,

da jih poslušamo in jim s tem zagotavljamo varno okolje, ki optimalno razvija vse njihove potenciale. Na ta način jim nudimo priložnost za dober razvoj in učenje (Batistič Zorec, 2010).

2.4 ZAKONSKE PODLAGE PARTICIPACIJE

2.4.1 BELA KNJIGA O VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU V REPUBLIKI SLOVENIJI

»Od izida prve »Bele knjige o vzgoji in izobraževanju« v Republiki Sloveniji leta 1995 je participacija otrok v vzgoji in izobraževanju postala del obvezujoče razprave in implementacije« (Rutar, 2012, str. 87). Avtorica (prav tam) izpostavlja participacijo kot pravico in pogoj demokratične družbe.

Proces vzgoje in izobraževanja je del naše demokratične države, ki temelji na vrednotah človekovih pravic, pluralne demokracije, solidarnosti in strpnosti. Posledično je šolski sistem tisti, ki med mladimi širi in ustvarja nova znanja. Javni vrtci in šole so torej ključni element izobraževalnega sistema, ki mora mlade opremiti, da bodo pripravljeni na samostojno življenje, v katerem se bodo dobro znašli (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 2011).

2.4.2 KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

Konvencija o otrokovih pravicah je dokument, ki je bil sprejet leta 1989 na Generalni skupščini Združenih narodov. Pravice, zapisane v njem, otroka ščitijo, dokler ne postane polnoleten državljan, torej do 18. leta starosti, upoštevajoč različne kulture, politične ter materialne okoliščine v državi. Razdeljene so v tri skupine: Pravice do oskrbe, Pravice do zaščite in Pravice do soudeležbe (Konvencija o otrokovih pravicah, 1989).

Konvencija o otrokovih pravicah je pomembna predvsem v diskurzivni praksi odnosa otrok – vzgojitelj. Preobrat v zgodovini se je zgodil, ko se je na otroka začelo gledati iz diskurza otrokovih pravic in ne več njegovih potreb. Slednji diskurz otroka postavlja v položaj

nemočnega in potrebnega pomoči, skrb zanj pa naj bi imela oseba, ki razume njegove potrebe (Rutar, 2012).

S. Rutar (2013) izpostavi 12. člen *Konvencije o otrokovih pravicah*, v katerem je navedeno, da imajo otroci pravico biti slišani. G. Lansdown (2001, v prav tam) dodaja, da so vsi otroci, ne glede na starost, zmožni izražati svoje poglede in mnenja o stvareh, ki se nanašajo nanje v družini, šoli, lokalni skupnosti, na politični ali nacionalni ravni. Če nekateri tega ne zmorejo verbalno, lahko to naredijo na način, ki jim je blizu. Tukaj imajo pomembno vlogo odrasli, ki morajo otroku tovrstne priložnosti omogočiti in jih jemati resno, v skladu z njihovo starostno omejitvijo (Rutar, 2013).

N. Turnšek idr. (2009) prav tako vrednotijo 12. člen Konvencije kot ključnega in dodajajo, da je prvi dokument, ki pravice otrok poudarja eksplicitno, in kar je najpomembnejše, prinaša filozofijo spoštovanja dostojanstva otrok (Turnšek idr., 2009).

2.4.3 KURIKULUM ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument, ki je v Sloveniji v veljavi od leta 1999. V njem so izoblikovani programi, načela in cilji predšolske vzgoje, ki so v pomoč vsem strokovnim delavcem pri kakovostnem delu in strokovnem načrtovanju programa v vrtcu (Bahovec idr., 1999).

V *Kurikulumu za vrtce* (1999) participacija ni neposredno izpostavljena, njene zametke pa lahko najdemo v načelu omogočanja izbire in drugačnosti, kjer je zapisano, da ima otrok možnost izbire med različnimi alternativnimi dejavnostmi, te pa so odraz njegove trenutne razpoložnosti, želja, potreb in interesa. Participacijo utemeljujejo tudi naslednja kurikularna načela: načelo odprtosti kurikuluma, načelo aktivnega učenja ter načelo demokratičnosti in pluralizma.

3 PROJEKTNI PRISTOP

»Projektno delo zagotavlja otrokom prevzemanje dejavne vloge v procesu učenja in konstruiranju lastnega znanja. Omogoča pa tudi, da so otroci v večji meri udeleženi v

kreiranju vrtčevskega vsakdana.« (Turnšek idr., 2009, str. 209) Avtorji izpostavljajo, da je projektno delo v vrtcih eden od ključnih pristopov k učenju in poučevanju, ki temeljijo na pedagoškem konceptu Reggio Emilia.

Pri participaciji otrok v projektne delu ima pomembno vlogo vzgojitelj, saj mora izbrati temo, ki otroku omogoča neposredno izkušnjo. Tema mora spodbujati otrokovo domišljijo in ustvarjalnost, poleg tega pa mu omogočati, da doživlja uspehe in lastne možnosti. Vzgojitelj mora z otroki razpravljati o različnih problemih ter na osnovi tega postaviti cilje, ki jim bo sledil v projektu ter jih tudi spreminjal oziroma prilagajal glede na njegov potek (Špoljar, 1999, v Hočevar idr., 2009).

C. Rinaldi (letnica, v Hočevar idr., 2009) izpostavlja izvedbo projektov, v katero je vključeno lokalno okolje, saj otrok s tem razvija občutek pripadnosti ne samo vrtcu, v katerem se nahaja, temveč tudi lokalni skupnosti. Avtorica (prav tam) dodaja, da se participacija z lokalno skupnostjo izvaja na ravni obiskov in dejavnosti v njej.

Prav pa je, da otroci raziskujejo tudi neobičajne pojave, eksperimentirajo s projekti in raziskujejo nenavadne tematike, saj tako njihov rezultat ni povsem napovedljiv in znan (Turnšek idr., 2009).

Poleg vključenosti lokalnega okolja sta pomembna dejavnika še evidenca dejavnosti in dokumentiranje, ki sta ključna, da učenje postane vidno. Tako starši in tudi otroci ustvarijo kolektivni spomin skupine, ki jim omogoča ponoven pregled in podoživljanje opravljenega dela, vzgojiteljem pa spreminjanje pogleda v oddelku, kar jim pomaga pri kritičnem premisleku in globlji analizi določene tematike (Turnšek idr., 2009).

4 REŠEVANJE PROBLEMOV ODPRTEGA TIPA

Reševanje problemov odprtega tipa (ang. Problem solving process) je po Maximu (1997) eden izmed metodičnih pristopov, s katerim otroke spodbujamo k iskanju in preizkušanju različnih alternativnih rešitev zastavljenega problema oz. vprašanja. Otroci razmišljajo divergentno, kar pomeni, da z vključenostjo otrok v tovrstne projekte spodbudimo zlasti njihovo kreativnost (Turnšek, 2018).

N. Turnšek idr. (2009, str. 224) navajajo štiri faze v raziskovanju odprtega tipa, ki sem jim v projektu sledila, in sicer:

- opredelitev problema,
- iskanje (alternativnih) rešitev, idej, zamisli,
- preizkušanje predlogov oz. rešitev, njihova ocena in izbira ter
- ocena dela.

V prvi fazi se soočimo s problemom, pomembno je predvsem to, da je jasno opredeljen in izražen. Lahko je v obliki uganke, izziva itn. Problem lahko zazna vzgojitelj, dobrodošlo pa je tudi, če ga izrazijo otroci. Sledi sporočanje in soočanje s problemom, za to lahko uporabimo različne tehnike, tj. tehnike risanja, tehnike miselnega viharja idr. Ne smemo pozabiti na dokumentiranje vseh zamisli otrok. Izvedba naslednje faze, tj. zamisli, izbira in preizkušanje rešitev, zahteva precej časa in dela. Poskušamo najti čim bolj uresničljive ideje, preizkusimo tudi tiste, za katere vnaprej vemo, da niso najboljše. Ker projekt običajno poteka več mesecev, je smiselno, da vmes večkrat razmislimo o dobrih/slabih idejah ter kako blizu/daleč smo rešitvi problema. Delo na koncu še ovrednotimo (Turnšek idr., 2009; Turnšek, 2018).

Ključno za kakovostno delo v tovrstnih projektih je zaupanje v otrokove sposobnosti, kar pomeni, da jim damo čim večjo moč odločanja in da vedo, da so ideje vseh otrok enako dobrodošle. Vloga odraslega pa je, da zgolj pomaga pri uresnitvi otrokove zamisli. Zato je lahko takšen način dela za otroke in vzgojitelje nenavaden, saj otroci takšne demokratične oblike niso pogosto vajeni, vzgojitelji pa običajno razmišljajo o tem, kaj lahko naredijo za otroke in ne, kaj lahko naredijo otroci naredijo (Turnšek idr., 2009).

II EMPIRIČNI DEL

5 OPREDELITEV PROBLEMA

V preteklosti je bila aktivna udeležba otrok v vzgoji/socializaciji omejena na alternativne pedagoške pristope, zadnja desetletja pa se kaže kot pravica otrok do participacije v vrtcu in je zapisana v mnogih nacionalnih kurikulumih. Premik v pogledu na otroka leta 1989 spremeni sprejeta *Konvencija o otrokovih pravicah*, ki še posebej poudarja otrokovo udeležbo in tako preseže tradicionalna pojmovanja otroštva. Otroke je potrebno poslušati ter jih navajati, da skladno s svojo zrelostjo sprejmejo posledice svojih odločitev. Ključno pri tem je dogovarjanje med odraslim in otrokom in ne zgolj pokroviteljstvo, ki se značilno izraža v vlogi vzgojitelja (Batistič Zorec, Kalin, Kržan, in Sedeljšak, 2012).

Participacija ni le otrokova pravica, temveč pomeni tudi priložnost, da otrok razvije socialne spretnosti, pridobi samozavest, samozaupanje in gradi svojo identiteto. Produkt participacije je avtonomen posameznik v socialnem okolju in družbi (Marovič, Bajželj, in Krajncan, 2014).

Številne raziskave (npr. Turnšek, letnica; Batistič Zorec, letnica) kažejo, da vzgojitelji danes še vedno preveč omejujejo otrokovo soodločanje ter večino dejavnosti, dnevne rutine ipd. načrtujejo sami. Dejstvo je, da je vrtec javna vzgojno-izobraževalna institucija, ki ima določene zakone in norme, ki jih mora upoštevati. Zato pojem participacije, kot pravita M. Kovač Šebart in Krek (letnica, v Hočevnar, Šebart in Štefanc, 2009, str. 27), implicira svobodo odločanja ter tudi spoštovanje dolžnosti in obvez (Batistič Zorec, 2010).

V slovenskih vrtcih je projektno delo eden ključnih pristopov učenja in poučevanja. Organizirano je tako, da otroci celovito in poglobljeno spoznavajo dogodek/pojav, ki pri njih vzbudi določen interes. Otroci v projektu neposredno opazujejo, postavljajo vprašanja, zbirajo dokumente, dokumentirajo ... Na ta način aktivno sodelujejo v procesu raziskovanja in zbiranja informacij (Turnšek, Hodnik Čadež in Krnel, 2009).

Pristop reševanje problemov odprtega tipa otroke spodbuja, da iščejo ter preizkušajo številne alternativne rešitve zastavljenega problema. Z omenjenim pristopom najbolj spodbujamo

otrokovo kreativnost. Problemi so divergentnega tipa, kar pomeni, da spodbujajo otrokovo divergentno mišljenje. Otroci morajo ves čas razmišljati in iskati ustrezne rešitve problema, kar jim predstavlja velik izziv. Maxim (1997, v Turnšek, 2018) predstavlja korake pristopa, ki sem jim v projektu pri predmetu *Otrok v družbi* sledila: opredelitev problema, iskanje alternativnih rešitev, preizkušanje, ocena in izbira posameznih rešitev ter ocena dela. Projekt z naslovom *Ustvarimo si svoj film* je tako moje udejanjenje strategij otroške participacije. Otroci so s svojimi idejami, zamislili ter dejavnostni postopoma prispevali h končnem cilju – posneli so svoj lastni film, ki je edinstven rezultat njihove kreativnosti.

6 CILJI DIPLOMSKEGA DELA

Glavni procesni cilj mojega diplomskega dela je s projektom odprtega tipa raziskovanja vpeljati ter spodbujati participacijo otrok v skupini (z željo po nastanku končnega izdelka otrok, v obliki videoposnetka – filma), obenem pa dejavnosti evalvirati: želim spremljati motivacijo otrok pri posameznih dejavnostih v projektu ter ugotoviti, v kolikšni meri je končni izdelek – film izpolnil pričakovanja otrok. V teoretičnem delu pa želim izpostaviti bistvene značilnosti pristopa participacije otrok v vrtcu, v evalvaciji pa njegove prednosti in slabosti, prepoznane v projektu.

7 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

RV 1: Kakšna je motivacija otrok pri dejavnostih, ki omogočajo participacijo otrok, ter kako se v projektu spreminja?

RV 2: Ali so posamezne dejavnosti ter končni izdelek – film izpolnili pričakovanja otrok?

RV 3: Kakšne so prednosti ter slabosti participacije, prepoznane v projektu?

8 METODA DELA

V teoretičnem delu diplomskega dela sem uporabila metodo študija literature, da bi pridobila teoretično znanje o pristopu participacije, ki sem ga nato konkretno uporabila v empiričnem

delu diplomskega dela. V empiričnem delu sem uporabila še metodo opazovanja ter dokumentiranja posameznih dejavnosti s fotografijami. Posamezne dejavnosti sem zapisovala v obliki dnevniškega zapisa ter jih sproti evalvirala.

9 VZOREC

Projekt sem izvajala v Vrtecu Pod Gradom (Enota Zemljemerska) v skupini Mehurčki, kjer je bilo vpisanih 20 otrok, 10 deklic in 10 dečkov, starih 4–6 let. Posebnosti otrok v skupini ni bilo.

Projekt je trajal v obdobju od 13. 1. do 28. 8. 2020 (vmes nekoliko prekinjeno zaradi epidemije) in vsebuje 2 spontani dejavnosti na pobudo otrok ter 8 načrtovanih dejavnosti.

10 NAČRTOVANJE PROJEKTA

Z vzgojiteljico opažava, da se med otroki zadnje čase, bolj kot prejšnja leta, pojavlja interes za igro vlog, nastopanje, izražanje, radi so torej v vlogi nastopajočega bodisi pred odraslimi bodisi pred drugimi otroki. Ker so lansko leto igrali lutkovno predstavo, v kateri so neizmerno uživali, se mi je zato zdelo smiselno načrtovati projekt, ki bo nekakšna nadgraditev prejšnjega. Projekt bo sam po sebi nov izziv, ki jim bo dopuščal ustvarjalnost, iskričnost in svobodo, obenem pa jih bo pripeljal do novih spoznanj in izkušenj. Predvidevam, da bodo spoznali, da je za obsežen projekt potrebno ogromno časa ter da čeprav niso odrasli, zmorejo izpeljati zastavljen izziv – seveda po svojih zmožnostih ter s sredstvi, ki so jim na voljo. Ker imamo v okolici, kjer se nahaja naš vrtec, možnost spoznavanja filma, snemanja, poklicev v zvezi z njim, IKT-naprav itn., je tako nastal projekt z naslovom *Ustvarimo si svoj film*, kjer bodo aktivno participirali otroci iz skupine Mehurčki.

Projekt bom načrtovala tako, da bom upoštevala spodaj opisane faze načrtovanja projekta reševanja problemov odprtega tipa (ang. Open-ended problem solving), ki zagotavlja postopek participacije otrok. Zagotovila bom, da bodo otroci čim več participirali. Poskušala jih bom usmerjati, jim zagotoviti konkretno podporo (z materiali, s podpornimi dejavnostmi), ideje in odločitve pa prepustiti njim.

10.1 OPREDELITEV PROBLEMA

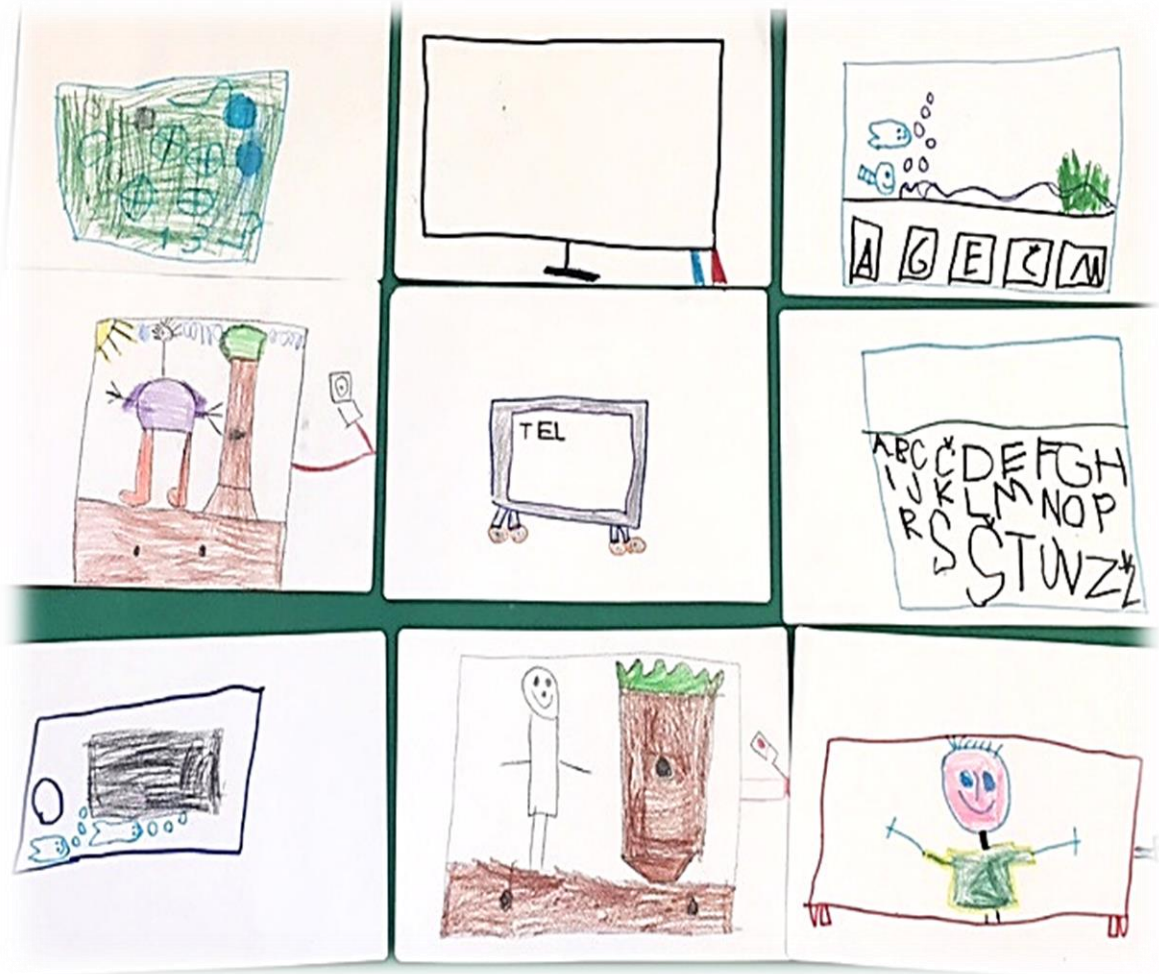
V jutranjem krogu sem otroke soočila z izzivom: Ustvarili bomo svoj film, kako se bomo lotili, da pridemo do končnega izdelka? Otroci so bili najprej videti zaskrbljeni, kako jim bo to uspelo, zato smo za začetek zbirali hipoteze v smislu, kaj že vemo. Poskušali smo iskati odgovore na vprašanja: kje lahko gledamo film, kako je narejen, ugotavljali smo glavne razlike med risanko in filmom. Skupaj z otroki smo tako oblikovali cilje, ki jim bomo sledili skozi projekt:

- Kako nastane film (proces nastajanja, IKT naprave, poklici ...)?
- Kje in kako ga lahko dobim (splet, kino, knjižnica, trgovina ...)?
- Ključni cilj je bil posneti svoj film in ga pokazati ostalim otrokom.

Otrokom proces nastajanja filma od prej ni bil znan, njihovi opisi so bili skromni, najpogostejši odgovor je bil: »Film se posname s kamero.« Vedeli so, da v filmu igrajo igralci, ostalih poklicev niso znali poimenovati. Veliko več so vedeli o tem, kje film lahko dobijo. Najpogostejši odgovori so bili: telefon, televizija, trgovina, računalnik in kino. Otroci so svoje predstave tudi narisali.

Slika 1: Predstave otrok, kje lahko dobijo film

Slika 2: Predstave otrok, kje lahko dobijo film

Večina otrok je pripisovala enak pomen risanki in filmu, nekateri predšolski otroci pa so znali povedati nekaj osnovnih razlik med risanko in filmom, ki so jih opisali na svoj način, npr.: »V filmu nastopajo pravi ljudje, v risanki pa so to take igrače« ali »Risanke so za nas, filmi pa so za naše starše«.

10.2 ISKANJE ALTERNATIVNIH REŠITEV PROBLEMA

Otroci so projekt sprejeli kot izziv. Pri nekaterih se je na začetku pojavil dvom o njegovi izpeljavi, drugi so bili trdno odločeni, da jim uspe. Celoten projekt sem jih spodbujala, da jim bo zagotovo uspelo priti do končnega izdelka, filma, in sicer na njihov izviren način.

Z otroki smo zbirali ideje, kdo jim lahko pomaga pri ustvarjanju filma, kaj potrebujejo, da bodo prišli do končnega izdelka ter kaj bi si še želeli videti/spoznati v zvezi z našo temo. Z nekaj mojega usmerjanja so prišli do ugotovitve, da morajo najprej dobro spoznati delo ključnih poklicev, ki jim bosta pomagala pri ustvarjanju filma, da bodo potem lahko ustvarili film. Otroci so poklica poimenovali – »tisti, ki film posname« (snemalec), ter »tisti, ki film napiše« (scenarist). Deklica O je opomnila, da za film potrebujejo tudi »tako zgodbo« pa igralce in »ime« (naslov) filma, tako kot v naši lutkovni predstavi Godrnjavček. Deček V pa je rekel, da se mu zdi, da mi tega ne moremo posneti, ker nimamo »ta prave« kamere – ugotovili so, da potrebujejo napravo, s katero bodo lahko snemali. Največji problem so torej videli v tem, da nimajo ustrezne naprave, da bi film lahko posneli. Deček M je predlagal, da bi ga posneli s telefonom, tako kot smo to naredili lansko leto, ko smo posneli Godrnjavčka. Otroci so zelo dobro iskali rešitve problema ter jih povezovali z lanskim projektom – lutkovno predstavo, saj so med njima opazili podobnosti. Z mojim namigom smo prišli do ustanove, ki jo lahko obiščemo (RTV) in jim bo v pomoč pri nekaterih nerazrešenih vprašanjih. Izrazili so tudi željo, da bi si radi ogledali risanko v kinu, zato sva se z vzgojiteljico odločili, da jim med projektom to tudi omogočiva, obenem pa se bomo pred obiskom kina pogovorili o tamkajšnjih hišnih pravilih. Ostale dejavnosti so bile načrtovane tako, da so zagotavljale soudeležbo in soustvarjanje otrok.

10.3 IZVEDBA ZAMISLI, IZBIRA IN PREIZKUŠANJE REŠITEV

Otroci so bili kmalu zelo ciljno naravnani, prepričani, da jim bo izziv uspel, čeprav so se obenem zavedali, da jih čaka zahtevna naloga in veliko aktivnega raziskovanja. Film bo prilagojen prostoru ter opremi, ki jo imajo na voljo. Za začetek bodo nasvete poiskali v ustanovi RTV, nato pa se snemanja lotili v svojem vrtcu.

10.4 OCENA REŠITEV

Projekt bo trajal več mesecev; predvidevamo, da bodo v tem procesu otroci izkustveno spoznali tudi, katere rešitve so boljše, katere manj dobre.

10.5 UPORABA REŠITEV

Končni izdelek, tj. ustvarjen film, bodo Mehurčki predstavili ostalim vrtčevskim otrokom, obenem pa bo dosežek skupine in lep spomin predvsem tistim otrokom, ki v jeseni odhajajo v šolo.

11 IZVEDBA PROJEKTA

V nadaljevanju opisujem potek projekta po posameznih dejavnostih, ki sledijo fazi ustvarjanja (alternativnih) rešitev problema; nato so zapisane evalvacije posameznih dejavnosti.

11.1 PRVA DEJAVNOST: Pismo »hiši«, ki nam bo v pomoč pri izdelavi filma

POTEK DEJAVNOSTI

V jutranjem krogu sem otrokom povedala nekaj besed o ustanovi Radiotelevizija Slovenija, da bi dobili okvirno predstavbo predvsem o njenem namenu. Po mojem kratkem opisu ustanove so otroci menili, da bi v tej »hiši«, kot smo jo poimenovali, lahko dobili nasvete, ki jim bodo v pomoč, ko bodo snemali svoj film. Deklica D je predlagala, da bi napisali pismo (tako kot so ga napisali decembra Božičku, ki so mu nesli pisma svojih želja), ali lahko pridejo na ogled RTV-ja. Zamisel se je zdela dobra vsem otrokom; nekateri pa so želeli pismo napisati in drugi narisati. Izbrali smo obe možnosti. Tisti, ki so želeli napisati pismo, so me prosili, da jim besedilo napišem na list papirja, sami pa so mi povedali, kaj naj besedilo vsebuje. Njihovi predlogi so se v glavnem vrteli okrog kamer in otroške oddaje (Ribič Pepe), zato smo ponavljajoče predloge tudi zapisali – kar jih še zanima, pa bodo vprašali, ko bomo prišli na ogled. Po našem pogovoru sodeč sem menila, da jih bo zanimalo predvsem, kako se snema s kamero, ali ta stane veliko denarja, kje se jo kupi ipd. Kasneje so določili deklico A, ker »zna pisati črke«, da je pismo prepisala na list papirja. Predlagali so, da pismo pošljem jaz, »po računalniku«, ker je tako najhitreje. Njihov predlog sem upoštevala. Slikala sem izdelke, dodala podatke vrtca in skupine ter jih po e-pošti posredovala Službi za komuniciranje, RTV.

LEPO POZDRAVLJEN
SMO MEHURČKI.
PRIŠLI BI NA OGLED
RTV-JA. ZANIMAJO
NAS KAMERE IN
RIBIČ PEPE.

Slika 3: Napisano pismo »hiši«

Slika 4: Narisana pisma »hiši«

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Kratka predstavitev RTV-ja je bila vsem otrokom popolnoma nepoznana, kar me je presenetilo. Pričakovala sem, da bodo vsaj nekateri vedeli, kje se zgradba nahaja, saj gredo s starši velikokrat mimo nje. Otroci so si težko predstavljali, kakšen je namen zgradbe, kako velika je in kaj se počne v tej isti zgradbi, tj. snemanje različnih otroških oddaj, poročil, vremena idr. Pojavila so se številna vprašanja. Ni jim bilo povsem jasno, da vse našteje oddaje snemajo v isti zgradbi, in kako lahko potem te oddaje oni gledajo na domači televiziji. Trudila sem se, da sem nekaj osnovnih značilnosti povedala povsem na konkreten in nezahteven način. Ker si ime ustanove, ki je precej dolgo, niso zapomnili, smo zato uporabljali izraz »velika hiša«, ki so si ga otroci bolj zapomnili in so ga znali uporabljati v praksi. Na koncu lahko povzamem, da so moj opis razumeli starosti primerno. Ugotovila sem, da so si poleg izraza »velika hiša« zapomnili še, da imajo v zgradbi ogromno velikih kamer, da se v njej snemajo poročila, vreme, zanimive otroške in odrasle oddaje. Ves čas sem izhajala iz njihovih predlogov. Všeč mi je bilo, da so predlagali, na kakšen način bi izdelali pismo. Izkazala se je njihova iznajdljivost, saj so tisti, ki ne poznajo črk, želeli, da bi pismo narisali, in tisti, ki jih že dobro poznajo, so ga želeli napisati. Po tem ključu so tudi določili deklico, da je prepisala pismo, ki so mi ga pred tem narekovali in sem ga zapisala na list papirja. Ob koncu pogovora so bili že precej radovedni in neučakani, kdaj bodo obiskali »veliko hišo« in kdaj bodo lahko videli kamere. Na sliki 4 lahko vidimo otroške predstave in pričakovanja o ogledu ustanove. Narisali so kamere, risanke na TV-zaslonu, oddajo Ribič Pepe ter celo svoje predstave o tem, kako poteka snemanje (kamero usmerimo v zaslon in vidimo risanko).

11.2 DRUGA DEJAVNOST: Spoznavanje Radiotelevizije Slovenija

POTEK DEJAVNOSTI

Ko sem prejela odgovor, da smo 30. 1. 2020 vabljeni na ogled RTV-ja, sem novico nemudoma sporočila otrokom. Na njihovih obrazih je bilo videti, da se obiska zelo veselijo in ga nestrpno pričakujejo.

V četrtek, 30. 1. 2020, je napočil težko pričakovani dan in iz vrtca smo se peš odpravili do RTV-ja. Tam nas je pričakala prijazna ga. Katja, ki je bila naša vodička po ustanovi. Otroci so ji že takoj na začetku pogumno povedali, zakaj so prišli, in sicer zato, ker bodo posneli svoj film, predvsem pa jih zanimajo kamere in delo z njimi. Razložila jim je, da bodo najprej spoznali osnovne poklice, nato pa prostore in naprave, ki jih potrebujejo, da nastane film – čeprav ustanova RTV ni ravno namenjena snemanju filmov, ampak bolj snemanju različnih vrst oddaj. Najprej nas je Katja peljala do maskerja. Videli smo, kako in s čim se naredi profesionalni make-up, da so igralci pripravljene za snemanje različnih oddaj. Otroci so imeli ves čas zanimiva vprašanja. Dečka J je zanimalo, kako v filmih naredijo kri, saj ve, da ni prava. Masker jim je razložil, da za to uporabijo posebno barvo. Pokazal jim je tudi umetno izdelano brado in »krvavo roko«, ki jo lahko uporabijo v filmu. Bili so zelo pogumni, nekateri so jo želeli celo prijeti. Deklica S je vprašala, ali tudi Ribiča Pepeta namažejo. Masker jim je povedal, da mažejo tudi njega in prav vse ljudi, ki jih kdaj koli posname kamera, saj je to zaradi močnih luči nujno potrebno. Povedal jim je še, da Ribič Pepe v oddaji nima pravih brk, ampak mu jih naredijo tako, da so videti, kakor da bi bile njegove.

Slika 5: Ogled umetne brade in brkov

Slika 6: Ogled rekvizita »krvave roke«

Katja nas je nato peljala do garderobe, kjer delo opravljajo šivilje ter kostumografinje, v njej pa je približno 70000 oblek in kostumov za različne priložnosti. Z njimi oblečejo nastopajoče, ki jih lahko vidimo po televiziji. Otroci so se čudili, kako veliko oblek ima ta »hiša«. Deklicam so bile všeč obleke, polne bleščic, dečki pa so se bolj navduševali nad vojaškimi uniformami ter čeladami. Zanimalo jih je tudi, ali so bile že vse obleke nošene in ali jih morajo ljudje, ki jih nosijo, kupiti, preden jih oblečejo. Katja jim je razložila, da jih ni potrebno kupiti, saj so obleke namenjene večkratnim priložnostim. Deklica A je vprašala, ali si lahko tudi oni izposodijo obleke. Žal je bil odgovor negativen, saj jih ne smejo posojati izven »hiše«.

Slika 7: Garderoba RTV-ja

Slika 8: Preizkušanje klobukov

Slika 9: Preizkušanje vojaških čelad

Odšli smo tudi do velikega skladišča, kjer shranjujejo rekvizite in pripomočke za pripravo različnih scen. Otroke je zanimalo, kaj je scena. Katja jim je razložila, da so za to delo zadolženi scenografi, ki pripravijo prostor (sceno) snemanja. Na tem mestu jim je omenila še poklic scenarista, ki napiše načrt (scenarij) za zgodbo filma/oddaje. Otroci so sklepali, da bodo potem tudi oni potrebovali sceno ter scenarij za svoj film. Katja je bila navdušena nad njihovim razmišljanjem in jih vprašala, ali že vedo, kaj bodo snemali in kakšna bo njihova scena. Odgovorili so ji, da še ne vedo in morajo o tem še razmisliti.

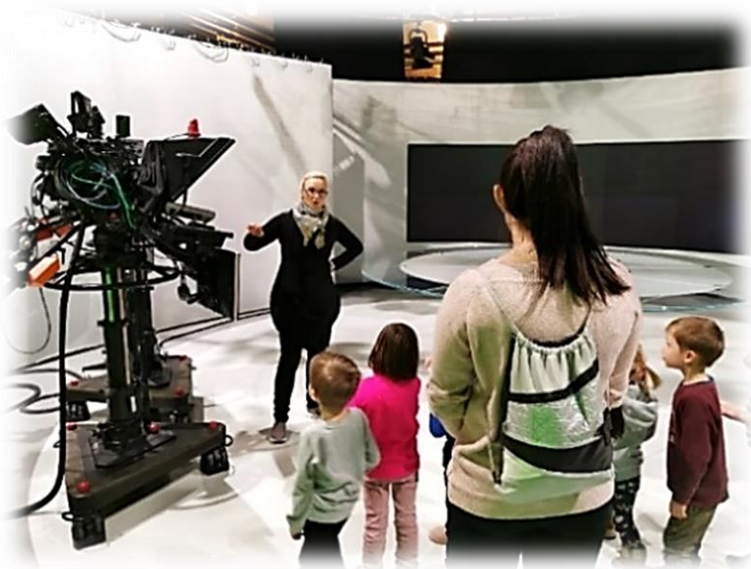
Naš ogled se je nadaljeval v Studio 1, kjer se snemajo aktualni Ribič Pepe, Križ Kraž, izbor za Emo, Slovenska popevka, kviz Vem in še številne druge oddaje. Otrokom ni bilo jasno, zakaj je to prazen prostor, saj ga na televiziji ne vidijo takšnega. Katja jim je povedala, da so ravno zato zadolženi scenografi, ki prostor vsakič znova pripravijo, odvisno od tega, katera oddaja se snema.

Slika 10: Studio 1

Ogledali smo si še, kje snemajo poročila in vremensko napoved. Otrokom je bilo to zopet popolnoma nepredstavljivo, saj po televiziji prostor vidijo drugače. Končno pa so imeli priložnost od blizu videti kamere. Čudili so se, da so tako velike. Katja jim je povedala, da so tudi zelo težke in stanejo veliko denarja, z njimi pa delajo le ljudje, ki so po poklicu snemalci in hodijo v šolo, kjer se naučijo pravilno ravnati z njimi. Vprašala jih je, s čim bodo oni posneli film. Odgovorili so ji, da verjetno kar s telefonom, ker to najboljše znajo in jim ga bo posodila vzgojiteljica.

Slika 11: Ogled kamer

Slika 12: Studio, kjer snemajo vremensko napoved

Za konec jih je Katja vprašala, kaj jih še zanima oz. kaj bi si še želeli videti. Ker smo se v vrtcu pogovarjali, da v ustanovi ne snemajo risank, ampak otroške oddaje, so si seveda to zapomnili in si želeli videti oddajo Ribič Pepe, ki jo zelo dobro poznajo. Ker trenutno ni bilo snemanja oddaje, jim je Katja predlagala, da si ogledajo risanko medtem, ko jih prevajalke sinhronizirajo, kar pomeni, da jih prevajajo. Otroci so bili zadovoljni s predlogom. Ogledali smo si risanko Simon, ki bo letos poleti prišla v oddajo Živ-Žav.

Slika 13: Ogléd risanke Simon

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Ogléd RTV-ja je bila dobra in predvsem koristna izkušnja, saj so otroci spoznali veliko novih poklicev v zvezi s snemanjem, srečali so se z IKT-napravami, z rekviziti in z različnimi prostori, ki so namenjeni snemanju različnih oddaj. Namen dejavnosti je bil s tem dosežen, saj jim bo v pomoč pri orientiranju v njihovem projektu. Ves čas ogleda so bili otroci dobro motivirani in aktivni pri postavljanju vprašanj. Njihovo aktivnost pripisujem temu, da so jim bila spoznanja povsem nova in od prej nepoznana. Najbolj mi je bilo všeč, ker so skupaj z vodičko iskali povezave za snemanje svojega filma in rešitve. Opaziti je bilo, da so pri svojem projektu ciljno naravnani in vse bolj prepričani v uspeh ter svoj končni izdelek. Ko smo se

naslednji dan pogovarjali o tem, kaj jim je bilo na ogledu najbolj všeč, se je večina odgovorov nanašala na kamere ter risanko, ki so si jo ogledali na koncu.

Slika 14: Mehurčki pred RTV-jem

11.3 TRETJA DEJAVNOST: Izdelovanje kamer iz odpadnega materiala na željo otrok ter igra z njimi

POTEK DEJAVNOSTI

Tretja dejavnost je nastala povsem spontano in je rezultat zamisli otrok ter njihove domišljije.

Otrokom so v prav posebnem spominu ostale ogromne kamere, s katerimi se običajno ne srečujejo. Veliko jih je na glas izrazilo željo, da bi tudi želeli imeti »pravo« kamero, da bi lahko z njo posneli film. Deklica A je pripomnila, da nimajo toliko denarja, da bi lahko kupili tako veliko kamero, saj jim je Katja povedala, da je zelo draga. Njihovi komentarji so se nekaj časa prepletali drug čez drugega, nato pa se je oglasil deček O, ki je predlagal, da si lahko naredijo svoje kamere, »takšne, ki bodo samo njihove in se bodo z njimi lahko igrali v vrtcu.«

Z vzgojiteljico sva idejo takoj podprli in se z otroki pogovorili, iz česa bi lahko izdelali kamere. Otroci so navedli številne ideje. Nekateri bi to storili kar iz papirja za risanje, drugi iz škatel, tretji iz lego kock, četrti iz odpadnega materiala ... Ker obe z vzgojiteljico zagovarjama delo z odpadnim materialom in o tem ozavešča tudi otroke, smo prišli do skupnega zaključka, da bo za izdelavo kamer najprimerneje, da od doma prinesejo npr.: odpadne zamaške, škatlice od zdravil, tulce ipd.

Nekaj otrok je naslednji dan prineslo odpadni material, nekaj pa smo ga skupaj poiskali v našem vrtcu. Iz odpadnega materiala: škatlice zdravil, zamaški, kartoni, škatle ter pripomočkov, ki so si jih izbrali otroci (škarje, lepilo, barvice, flumastri), so nastale čudovite kamere. Otrokom sem pomagala pri lepljenju ter rezanju tulcev. Prosili so me za pomoč, ker so bili nekateri tulci pretrdi, da bi jih lahko rezali sami.

Slika 15: Izdelava kamer

Slika 16: Kamera

Naslednje jutro so me nestrpno spraševali, ali so kamere že suhe, saj so si želeli igrati z njimi. Deklica S je od doma prinesla nekaj starih, nedelujočih fotoaparatorov ter eno kamero. Ponosno je povedala, da je vse to sedaj lahko vrtčevsko. Otroci so bili navdušeni. Skoraj celo dopoldne so se igrali, da snemajo. Snemali so ljudi, ki so hodili mimo vrtca, drug drugega, stvari v igralnici, svoje igrače, celo mene. Vmes je potekal zanimiv pogovor, predvsem deklic, ki so »pozirale« pred objektivom. Druga drugi so govorile, kako naj se postavijo in kako smejijo.

Slika 17: Snemanje domačih igrac

Slika 18: Snemanje prijateljice

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Dejavnost je nastala spontano, na pobudo otrok, zato je še posebej dragocena. Celotna zamisel je bila njihova, z vzgojiteljico sva sodelovali le v pogovoru, iz česa bi kamere lahko izdelovali ter delno pri izvedbi (pri rezanju in lepljenju nekaterih trdih tulcev). Otroci so bili samostojni, ko pa so potrebovali pomoč, so naju zanjo prosili. Opazila sem, da je bila na začetku, ko se je pojavila ideja o izdelovanju kamer, motivacija otrok večja kot potem, ko so kamere dejansko izdelovali. Nekateri so izdelavi namenili veliko časa, predvsem deklice so se problema lotile bolj zavzeto od večine dečkov. Deklica D je na objektiv zelo natančno

narislala svojo igračo, ki jo je med igro »snemala«. Velika večina dečkov pa je relativno hitro izgubila motivacijo pri izdelavi, še posebno, če pri tem niso bili dovolj spretni. Njihov cilj je bil samo končni izdelek in igra, proces izdelave pa bi najraje preskočili. Naslednji dan, ko so bile kamere suhe in pripravljene za igro, je bila njihova motivacija zopet na vrhuncu. Še posebno jim je bilo všeč, ko je deklica S od doma prinesla nedelujoče fotoaparate. Spontana igra, polna otroške domišljije, je vztrajala, dokler ni napočil čas kosila. Z vzgojiteljico pa sva ta čas namenili opazovanju igre ter zapisovali nekatere komentarje, ki sem jih omenila že v poteku dejavnosti.

11.4 ČETRТА DEJAVNOST: Iskanje videomateriala v bližnji knjižnici

POTEK DEJAVNOSTI

V igralnico sem prinesla video- in avdiomaterial (DVD-je, zgoščenke). Otroke sem vprašala, kje lahko dobimo risanke, filme, pesmi ... Nekateri so mi povedali, da jih lahko kupimo v trgovini, drugi so mi omenili kino, domačo televizijo in splet. Prav nihče pa ni vedel, da si lahko DVD-je in zgoščenke izposodimo tudi v knjižnici, v katero smo včlanjeni. Skupaj smo se odločili, da se o tem pričamo v bližnji knjižnici, kjer so nas prijazno sprejeli.

V knjižnici OŠ Poljane nas je sprejela knjižničarka, ki je nagovorila otroke. Na mizah jih je pričakalo veliko knjižnega materiala (pravljice, leksikoni, revije), ki so si ga otroci v uvodnem delu lahko pogledali. Deklica A je takoj pogumno vprašala, kje so risanke in pesmi. Knjižničarka jih je nato odpeljala do posebnih polic z zgoščenkami in DVD-ji. Omenila jim je, da imajo nekatere večje knjižnice bistveno več videomateriala kakor oni. Otroci so aktivno postavljali vprašanja, predvsem jih je zanimalo, katere risanke imajo. Zanimale so jih Tačke na patrolji, Tri mucke Ribiča Pepe, Star Wars idr. Povabila jih je, da se skupaj s pomočjo staršev včlanijo v eno izmed knjižnic in poiščejo tisto, kar si želijo.

Slika 19: Obisk knjižnice

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Zanimivo se mi je zdelo, da nihče od otrok ni vedel, da si lahko video- in avdiomaterial izposodijo tudi v knjižnici, v katero so včlanjeni. Povedali so, da gredo v knjižnico samo po knjige, ki jih berejo skupaj s starši. Opažam, da vedno več staršev uporablja splet, predvsem za videomaterial. Razveselilo me je, da jim obisk knjižnice ni povsem tuj in da jo nekateri bolj, drugi manj tudi koristijo. Otroke je presenetila moja informacija, da si lahko v knjižnici izposodijo tudi risanke, pesmi, filme. Ob obisku knjižnice se jim je ta informacija še vedno zdela nenavadna, čeprav so jo slišali tudi od knjižničarke. Smejali so se, si šepetali in se čudili. Na koncu so knjižničarki potrdili, da si bodo s starši v prihodnje izposodili tudi risanke, pesmi in filme.

Zopet me je navdušilo, da so skoraj vsi otroci pogumno sodelovali v pogovoru s knjižničarko. Na začetku so bili bolj motivirani in v pričakovanju, kaj bodo izvedeli in videli, proti koncu ogleda pa je njihova motivacija padla. V zvezi z videomaterialom jih je zanimalo predvsem, ali imajo točno določene risanke, ali si jih lahko izposodijo, eden izmed dečkov je celo vprašal, kdaj jo mora potem vrniti in ali mora zanjo plačati z denarjem. To, da jim za izposoj

ni potrebno plačati, se jim je zdelo še posebno imenitno. Knjižničarka jih je opozorila, da je potrebno plačati takrat, ko zamudijo datum vračila knjige.

Ogled knjižnice opisujem kot pozitivno izkušnjo otrok, ki jim je prinesla dodatno znanje, predvsem v smislu širšega pogleda na knjižnico.

11.5 PETA DEJAVNOST: Igrajmo se »Kino«

POTEK DEJAVNOSTI

Vsako leto z vzgojiteljico dobiva ponudbo ogleda animiranih filmov v Kinodvoru Ljubljana. Ker so letos otroci dovolj veliki in so izrazili željo po ogledu risanke, se nama je zdelo v sklopu projekta ogled smiselno načrtovati, še posebno zato, ker se odvija v kinu, kjer veljajo drugačna pravila kot v domačem okolju, na primer pred televizijo. Otrokom sva na podlagi prejetih naslovov risank omogočili, da so sami izbrali naslov. Ker so bili pri izbiranju neenotni, smo naslov določili z žrebom tako, da je vsak otrok na glas povedal ali narisal nekaj v zvezi z naslovom, ki mu je bil všeč. Listke z naslovi smo dali v posodico, naključni otrok je v zrak vrgel listke. Tisti listek, ki se je obrnil pravilno, tako da smo lahko razbrali naslov, je bil »zmagovalen«. Metanje smo ponavljali toliko časa, dokler se ni pravilno obrnil eden izmed listkov. Izžreban naslov filma se je glasil Loti in izgubljeni zmaj.

V kinu so bili že vsi otroci, zato smo čas pred ogledom namenili še pogovoru o hišnih pravilih kina. Za začetek smo razčlenili besedno zvezo »hišna pravila«. Ko sem otroke vprašala, ali imajo doma hišna pravila, so eni prikimali, drugi našteali, kakšna so ta pravila, tretji so zgolj poslušali. Sledil je pogovor o »hišnih pravilih kina«, ki se razlikujejo od domačih. Otroci so mi jih brez težav začeli naštevati: v kinu se ne govori, ne kriči, ne pleza na stol, ne uporablja telefonov, ne teka ... Lahko pa se je kokice in pije kokakolo.

Da bi pred odhodom v kino otroci pravila dobro ozavestili, so naredili plakat pravil, ki so ga izobesili v igralnici.

Slika 20: Plakat pravil vedenja v kinu

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Otroci so novico o ogledu risanke radovedno sprejeli. Predvsem jih je zanimal naslov filma. Z vzgojiteljico sva jim ponudili možnost izbire med štirimi možnimi naslovi. Vsak otrok je nato na list papirja narisal ali napisal nekaj v zvezi z naslovom, ki si ga želi izbrati, na način, ki mu je blizu. Pričakovali sva, da bodo pri izbiri neenotni, zato sem predlagala žreb, ki je bil nekoliko drugačen, kot so ga vajeni, in sicer metanje listkov v zrak. Izkazalo se je, da je drugačnost pozitivno vplivala na motivacijo otrok. S pravili žreba niso imeli težav. Sodelovali so otroci, ki sem jih poklicala. Prav vsi so želeli sodelovati, kar me je pozitivno presenetilo.

V pogovoru o hišnih pravilih so bili tokrat zgovorni predvsem tisti otroci, ki običajno nimajo toliko interesa za sodelovanje. Nekaj težav v komunikaciji se je pojavilo, ker so želeli govoriti drug čez drugega, zato smo se dogovorili, da dvignejo roko in tako vsi pridejo na vrsto, obenem pa pokažejo prijaznost do tistega, ki govori, tako da ga ne prekinjajo. Ko so začeli naštevati hišna pravila kina, so najprej naštevati zgolj tisto, česar se v kinu ne počne (ne govori, ne kriči, ne skače ...), ko pa sem jih spodbudila k temu, da povedo še, kar v kinu lahko počnemo, pa so se nasmejali in skromno odgovorili, da lahko jemo kokice in pijemo kokakolo.

11.6 ŠESTA DEJAVNOST: Določitev teme filma in naslova

POTEK DEJAVNOSTI

Otroke sem spomnila na ogled risanke Loti in izgubljeni zmaj. Pogovorili smo se o tem, da je imela risanka naslov ter temo oziroma vsebino, ki smo si jo ogledali. Otroci so mi naključno, kdor je želel, z dvigom roke opisali vsebino in povedali, kakšen je bil naslov omenjene risanke. To je bil kratek uvod v dejavnost, sledilo je zbiranje idej, kaj bodo snemali ter kakšen bo naslov njihovega filma. Dogovorili smo se tudi, kdo bo snemal in kdo igral.

Otroci so bili že od prej enotni, da snemamo s telefonom, ker je to po njihovem najlažje in bi vsi znali, kamer, razen tistih za igro, pa nimamo na voljo. Obljubila sem, da jim bom posodila telefon. Vsak je nato povedal en predlog vsebine filma, ki so ga želi posneti, jaz pa sem to napisala na listek in ga dala v škatlo. Na vrsto so prišli vsi otroci. Njihovi predlogi so bili: da bi posneli naš vrtec (zunanje in notranje prostore), kaj delamo v njem (se igramo, praznujemo, plešemo, pojemo), igrišče in igro v peskovniku – ostali odgovori (več kot polovica) so si bili vsebinsko podobni, nanašali so se na igrače ter igro z njimi. Na koncu smo vsebino žrebali in tako je bil izbor teme najbolj pravičen, saj so bili otroci med seboj neenotni pri dogovarjanju – vsak bi želel snemati tisto, kar je povedal. Žreb sem vodila jaz, naključna deklica pa je izžrebala temo: igrače ter igro z njimi – kar je bilo glede na največ zapisanih predlogov tudi pričakovano.

Slika 21: Žrebanje naslova filma

Deklica D je spontano predlagala naslov filma, ki naj bi se glasil: Grajski dan igrač. Izhajala je iz tega, da smo Vrtec pod gradom, v našem grbu pa je grad – to je razložila tudi ostalim. Vsem otrokom je bil naslov všeč, zato smo ga soglasno potrdili.

Glede igralcev in snemalcev pa smo se odločili, da bodo igrali in snemali tisti, ki bodo želeli, igrače pa si bodo lahko izmenjali. Tako bo za vse najbolj pravično.

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

V uvodnem delu smo na kratko obnovili ogled risanke Loti in izgubljeni zmaj. Tako je bil prehod na našo dejavnost razumljivejši. Otroci so vedeli, kaj pričakujem od njih. Sledilo je zbiranje njihovih predlogov glede vsebine filma. Samostojno so sodelovali vsi otroci, brez izjem. Opazila sem, da se z vsako dejavnostjo bolj kaže njihova pripravljenost za sodelovanje ter usklajevanje idej, ki jih do sedaj ni bilo malo. Rezultat vsebine sem pričakovala, saj je bila največkrat zapisana ideja. Izid povezujem s tem, da smo nedolgo nazaj uvedli dan igrač, ki poteka vsak petek in to se zdi otrokom še posebej imenitno. Takrat prinesejo svoje igrače,

jih predstavijo skupini, potem pa se celo dopoldne igrajo z njimi. Menim, da so se njihovi odgovori podvajali tudi zato, ker so jih slišali od svojega soseda, zato bi bilo mogoče bolj smiselno, da bi predloge zbirali individualno. Namen dejavnosti je bil dosežen.

11.7 SEDMA DEJAVNOST: Izdelava zgodbe in snemalnega načrta

POTEK DEJAVNOSTI

Ponovili smo, kaj vse smo že določili za naš film (tema, naslov, igralci in snemalci). Otroke sem nato spodbudila k razmišljanju, kako bomo znali igrati in kaj za to še potrebujemo. Izhajali smo iz predloga deklice, ki je predlagala naslov Grajski dan igrač in tako prišli do tega, da kot rekvizit uporabimo izdelan vrtčevski grad. Junake zgodbe smo določili glede na igrače, ki so jih otroci prinesli s seboj, saj je bil petek. V jutranjem krogu smo tako z nevihto možganov zbirali ideje, kaj bi se na gradu lahko dogajalo in da bodo ob tem prisotne določene igrače. Povedi smo nizali v zgodbo: *»Kenguru je bil kralj, ki je živel na gradu. Bil je sam in osamljen, ker ni bil prijazen. Želel je biti prijazen, zato se je odločil, da se spremeni. Naučil se je kuhati. V svoj grad je na kosilo povabil svoje sosede: mucka, zajčka in kučka. Bili so veseli povabila. Na sončen dan pridejo vsi trije na kosilo. Kosilo je bilo slastno in so ga pojedli. Kenguru je bil vesel, ker je imel ob sebi zopet svoje prijatelje.«* Pri nastajanju zgodbe so želeli sodelovati tisti otroci, ki svoje ideje radi delijo javno in so jezikovno kompetentnejši. Trudila sem se, da bi k sodelovanju spodbudila tudi ostale posameznike, ki niso prišli do besede ali pa bi za razmislek potrebovali nekoliko več časa.

Da bi zgodbo dobro ozavestili, smo naslednji dan naredili snemalni načrt v risbah, v zaporedju, ki je otroke spomnilo na zgodbo. Uporabili smo ključne besede: kenguru, grad, žalosten kenguru, mačka, kuža, zajček, sonce, kosilo, vesel kenguru. Otroci so za ustvarjanje uporabili flumastre in barvice. Dokončane risbe smo skupaj zložili v zaporedju po igralnici ter hkrati ponavljali zgodbo ter jo tako v nekaj dnevih kar se da ponotranjili.

Slika 22: Snemalni načrt v zaporedju dogodkov

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Med dejavnostjo sem otroke spodbujala k aktivnemu razmišljanju, predvsem mi je to uspelo z nevihto možganov, ko so zgodbo nizali v povedi. Ves čas so ohranjali motivacijo. Sodelovali so tako dečki kot deklice, vendar lahko izpostavim, da so bolj sodelovali otroci, ki so že v osnovi »glasnejši« in radi na glas delijo svoje zamisli. V prihodnje bi bilo smiselno, da se participacija porazdeli med vse otroke in bi ideje zbirala na kakšen drug način, mogoče individualno, z risbami ali kako drugače, da bi bilo blizu predvsem določenim posameznikom. Zanimivo se mi je zdelo sprejemanje kompromisov, saj so nekateri želeli srečen konec zgodbe, drugi pa žalostnega. Na koncu so se odločili, da je bolje, če je konec vesel, saj bi bili tudi sami srečnejši, če bi imeli okrog sebe svoje prijatelje. Ponosno sem spremljala njihov medsebojni pogovor ter njihov občutek za empatijo.

Snemalni načrt so ustvarile nekatere deklice in dečki, zopet so se javili tisti, ki radi rišejo in so pri tem že zelo samozavestni. Na mojo pobudo so ga otroci brez težav zložili v zaporedje dogodkov. Zanimivo se mi je zdelo, na kakšen način so se lotili zlaganja risb. Pričakovala sem, da bo to v vrsto, vendar so ubrali drugačen način (slika 22). Ko sem jih vprašala, zakaj

so snemalni načrt zložili tako, so mi odgovorili, da tako lažje vidijo. Zgodbo smo neobremenjeno ponavljali več dni, običajno z igro, na igrišču, na sprehodu. Po nekaj dnevih so jo že kar dobro znali, zato smo poskusili še brez risb, kar jim je predstavljalo nekaj več težav. Vmes so izgubili rdečo nit oziroma nekatere osnovne vsebinske podatke.

11.8 OSMA DEJAVNOST: Postavitev scene in snemanje filma

POTEK DEJAVNOSTI

Na dan snemanja smo najprej pripravili sceno, ki smo jo uporabili že pri nastopanju Godrnjavčka (cvetlice, drevesa), ter grad, ki je maskota vrtca. Ker v vrtcu nimamo dovolj prostora, smo sceno postavili na vrtčevskem igrišču. Z vzgojiteljico sva postavili težje rekvizite (grad), otroci pa so pomagali pri manjših (drevesa, cvetlice).

Slika 23: Igranje in snemanje filma

Igra je potekala predvsem spontano. Otroci so se skušali spomniti zgodbe, ki smo jo več dni ponavljali. Snemala sta deklica A in deček M. Dejavnost je trajala zgolj nekaj minut. Nastal je končni produkt v obliki kratkega filma, ki sem ga z nekaj strokovne pomoči sestavila v celoto.

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Otroci so se zelo veselili dneva, ko bodo lahko snemali in igrali film, vendar so bili v trenutku, ko smo začeli, videti negotovi in ne več tako sproščeni ter prepričani vase. Ne dolgo nazaj sem mislila, da bo težava v tem, da se bomo težko uskladili pri izbiri snemalcev ter igralcev, ker bodo želeli vsi početi eno in drugo hkrati. S tem namenom sem imela v mislih pripravljeno, po kakem ključu se bomo izmenjevali in kako bom potem več posnetkov sestavila v en film. Na dan snemanja pa sem komaj dobila kandidate, ki so bili pripravljene sodelovati. Večina otrok bi bila raje v vlogi gledalcev ali bi tisti čas počela kaj drugega. Menim, da so preveč razmišljali, da bodo zgodbo povedali pravilno, čeprav sem jim večkrat ponovila, da ni hudega, tudi če ne povedo vsega ali povedo na svoj način. Glede vsebine zgodbe sem pričakovala, da bo zaradi prisotnosti treme izgubila na vsebini, pričakovala pa sem aktivnejše vključevanje, ki so ga kazali celoten projekt. Otroci so vsebino priredili na svoj način, kar se mi je zdelo zelo iznajdljivo. Posledično je bil film precej krajši od dejanske zgodbe, saj so jo besedno poenostavili in skrčili. Ko smo nehali snemati, so se še nekaj časa spontano igrali igro vlog ob postavljenih rekvizitih. Ker so bili na ta način videti bolj sproščeni, bi bilo smiselno, da bi dejavnost večkrat posneli in bi se tako privadili na prisotnost kamere. Nekatere deklice so me kasneje, med bivanjem na igrišču povabile na ogled njihove pevske in gimnastične predstave, ki se je odvijala na gradu.

Kljub manjšim končnim zapletom so bili otroci tisti, ki so narekovali dejavnost in s tem je bil moj cilj koncepta participacije uresničen. Opaziti je bilo, da so tudi otroci ponosni, da so posneli svoj težko pričakovani film, ki ga bodo lahko pokazali vrstnikom in staršem. Film je končen odraz otroške spontanosti, domišljije in iznajdljivosti. Če sedaj razmišljam, bi bilo smiselno, da bi bil kratek filmček zgolj uvod v več dejavnosti snemanja, ki bi se lahko ob moji ponovni sprožitvi kreativnosti pri otrocih večkrat nadaljevala. Dejavnosti bi se lahko izvajale glede na trenutni interes otrok, po igri na gradu. Mogoče bi si za začetek oz. kot uvod v nadaljevanje lahko pogledali njihov končni izdelek, potem pa bi otroci skušali zgodbo

domišljijsko nadaljevati. Opozorila bi jih na to, da so zgodbe lahko različno dolge in da stremimo k temu, da našo razširimo. Spodbudila bi jih k razmišljanju o tem, da bi bila naša zgodba bolj napeta, drugačna. Izbrali bi si lahko nadaljevanje, ki bi jim bilo ljubše, da ga predstavijo ostalim gledalcem. Zbirali bi trenutne ideje otrok, kakšna bi bila lahko ta zgodba (smešna/napeta itn.). Zaradi časovne stiske, ker so otroci odhajali v šolo, je bil nas čas žal omejen.

Čeprav sem se trudila, da v projektu razmišljam čim bolj »široko«, sem se naučila, da je pomembno biti pri tovrstnih obsežnih dejavnostih še veliko bolj odprt in prilagodljiv, saj se lahko pričakovana dejavnost v trenutku spremeni. Za to pa je potreben čas, saj so otroci tisti, ki narekujejo njegov tempo.

11.9 DEVETA DEJAVNOST: Izdelovanje vabila za premiero filma

POTEK DEJAVNOSTI

Ker se je bližal dan, ko bomo ostalim vrtčevskim otrokom pokazali film Grajski dan igrač, smo se pogovarjali, na kakšen način bi jih povabili na ogled. Nekatere deklice so takoj predlagale, da bi izdelale vabilo, podobno kot za ogled RTV-ja. Idejo sem podprla, saj je bila zopet popolnoma njihova. Pogovorili smo se še, katere ključne podatke mora vabilo vsebovati (ura, datum, kraj). Za izdelavo vabila so se javile samo nekatere deklice. Izdelale so vabilo s pripomočki, ki so jih izbrale same, tj. s flumastri. Prosile so me za večji papir, da bi bilo vabilo veliko ter bi ga napisale na list papirja in lahko prepisale. Izdelano vabilo so nesle po igralnicah in ga ponosno predstavile ostalim otrokom in vzgojiteljicam.

Slika 24: Predstavitev vabila po igralnicah

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Pri izdelavi vabila so sodelovale deklice, tiste, ki radi ustvarjajo in že poznajo črke. Ker sem opazila, da ostali nimajo interesa pri sodelovanju in izdelavi, so zato dejavnost izvedle le nekatere deklice, tiste, ki so želele sodelovati. Na vabilo so zapisale ključne podatke, kot so: kraj, datum, ura; narisale so še igrače, ki so tema njihovega filma. Za izdelavo papirja so uporabile flumastre, saj z njimi zelo radi ustvarjajo. Prosile so me za pomoč pri pisanju ter pri tem, kaj vse mora vabilo vsebovati. Opazila sem, kako ponosno in suvereno so vabilo predstavile ostalim otrokom, predvsem najmlajšim, ki niso razumeli, zakaj so prišle. Trudile so se govoriti glasno in razločno, ne da bi jih na to opozorila. Še posebno jim je bilo v ponos, ko so se nekatere vzgojiteljice spraševale, ali so zares posneli čisto svoj film.

11.10 DESETA DEJAVNOST: Premiera filma skupaj z ostalimi vrtčevskimi otroki

POTEK DEJAVNOSTI

Za pomoč sem prosila hišnika, ki nam je pripravil platno ter projektor. Za ostalo sva poskrbeli skupaj z vzgojiteljico. Ob dogovorjeni uri so prišli še ostali vrtčevski otroci in skupaj smo si ogledali končni film Mehurčkov. Na koncu je potekala diskusija, ki sem jo vodila jaz. Otroke

sem vprašala o njihovih vtisih ob gledanju filma, kakšna se jim je zdela zgodba, ali bi kaj dodali/spremenili, kako bi se zgodba še lahko končala, ali so vedno le srečni konci zgodbe, kakšni se še lahko zgodbe zaključijo. Nato sem otroke povabila, da Mehurčkom postavijo vprašanja v zvezi s filmom ter njihovim snemanjem.

Slika 25: Premiera filma na platnu

EVALVACIJA DEJAVNOSTI

Premiera filma je bila nekakšen zaključek ter prikaz vloženega truda Mehurčkov, strjenih v nekaj minutah. Sebe so ponosno kazali ostalim otrokom, ki so film gledali z zanimanjem in pričakovanjem, kaj se bo zgodilo. Med gledanjem filma so nekateri imeli komentarje, ki so bili osredotočeni predvsem na igralce, ki jih poznajo in ne na samo zgodbo, v smislu: »Poglej, kako se N smeji, zakaj pa ne vidim A, kje pa je?« Ena deklica je izkazala posebno začudenje nad gradom, ki ga prej še ni nikoli videla. Na koncu so v diskusiji sodelovali predvsem starejši otroci, ki so aktivno odgovarjali na moja vprašanja. Nekateri bi raje videli žalosten konec zgodbe, drugi bi si želeli tudi sami nastopati v filmu in ga snemati. Ko so Mehurčkom

postavljali vprašanja v zvezi s filmom, jih je najbolj zanimalo, kdo je film snemal ter s čim. Javila se je deklica A, ki jim je odgovarjala na vprašanja, ostali so pri tem sodelovali.

12 EVALVACIJA PROJEKTA Z VIDIKA RAZISKOVALNIH VPRAŠANJ

Skupina Mehurčki je eno leto nazaj participirala v projektu, kjer so z ostalimi vrtčevskimi otroki soustvarili lutkovno predstavo Godrnjavček. Takrat so sodelovali le nekateri starejši otroci in tisti, ki so to želeli. Tokratni projekt pa je bil nekakšna nadgradnja prejšnjega, saj je sodelovala celotna skupina. Otroci so bili samostojnejši in aktivneje vključeni v proces nastajanja končnega izdelka – filma. Poleg tega so jim bila nekatera spoznanja v zvezi s projektom popolnoma tuja. Temu pripisujem tudi dobro motivacijo pri participaciji v dejavnostih. Nekaj več zanimanja pri likovnem ustvarjanju so pokazale starejše deklice. Otroci, ki radi sodelujejo in so jezikovno kompetentnejši, so se izkazali tudi tokrat in so bili celoten projekt dobro motivirani. Nekoliko več moje spodbude pa so potrebovali mlajši otroci, ki so bodisi bolj zadržani bodisi manj izstopajoči. Ti so bili od začetka najmanj motivirani za sodelovanje, vendar se je njihova motivacija v projektu nadgrajevala. Vzrok za več moje spodbude bi lahko pripisala tudi temu, da je bil takšen način dela v skupini za nekatere otroke popolnoma tuj. Vendar lahko zaključim, da so bili vsi člani skupine dobro motivirani v vseh dejavnostih v projektu, še posebno pri tistih, ki so nastale spontano, na njihovo željo.

Projekt je vplival na dnevno rutino in življenje v vrtcu, saj so otroci večinoma svojega časa posvetili procesu izvedbe. Otroci so v projekt vstopili brez posebnih pričakovanj, saj si niso natančno predstavljali, kako bodo vse izvedli. Niso imeli predstave o tem, koliko časa bo potrebna, da bodo imeli v rokah končni izdelek. A v dejavnostih je njihova samozavest rastla in s tem tudi njihova pričakovanja. Vse bolj so se zavedali, da zmorejo. Vmes so se pojavile manjše organizacijske težave, zaradi virusa Covid-19, zato se je izvedba nekaterih dejavnosti za nekaj časa zamaknila in tako podaljšala proces nastajanja, kar je otrokom prineslo dodatno neučakanost, a menim, da je projekt ter končni izdelek izpolnil njihova pričakovanja, saj so film z največjim ponosom pokazali ostalim vrstnikom ter staršem.

Prednosti participacije so se v projektu izkazale predvsem takrat, ko so otroci pri dejavnostih lahko popolnoma participirali, npr. spontana dejavnost izdelovanja kamer iz odpadnega materiala. Takrat je bilo tudi opaziti, da so najbolj motivirani za sodelovanje. Slabost participacije pa vidim v tem, da so pri nekaterih dejavnostih, npr. izbiranje teme, naslova

filma, potrebovali nekoliko več mojega besednega usmerjanja, da smo se dogovorili o vseh podrobnostih.

VIRI IN LITERATURA

Aries, P. (1991). *Otrok in družinsko življenje v starem režimu*. Ljubljana: ŠKUC, Filozofska fakulteta.

Batistič Zorec, M. (2009). Otroci so različni. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 37–45). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Batistič Zorec, M. (2010). Participacija otrok v slovenskih vrtcih z vidika stališč in izkušenj vzgojiteljev. V T. Devjak, M. Batistič Zorec, J. Vogrinc, D. Skubic in S. Berčnik (ur.), *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnosti v različnosti* (str. 67–85). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Batistič Zorec, M., Kalin, M., Kržan, S. in Sedeljšak, K. (2012). *Kako je nastala risanka v vrtcu Globoko: participacija otrok v vrtcu*. Priročnik. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (2011). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Devjak, T., Batistič Zorec, M., Turnšek, N., Krnel, D., Hodnik Čadež, T., Skubic, D., Hočevar, A. (2009). Posebna pedagoška načela pristopa Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 7–15). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Devjak, T., Novak, L., Lepičnik Vodopivec, J. (2009). Kakovostna interakcija in komunikacija. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 189–207). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Hočevar, A., Kovač Šebart, M., Štefanc, D. (2009). Sodelovanje z okoljem in problematika participacije v pedagoškem pristopu Reggio Emilia. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 17–36). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Konvencija o otrokovih pravicah. (1989). Pridobljeno s

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/clovekove->

[pravice/porocila-SLO-po-instrumentih-o-clovekovih-pravicah/73241a9c65/Konvencija-o-otrokovih-pravicah.pdf](https://www.fran.si/pravice/porocila-SLO-po-instrumentih-o-clovekovih-pravicah/73241a9c65/Konvencija-o-otrokovih-pravicah.pdf)

Korošec, H. (2009). Lutkovna in dramska igra v otrokovih »sto jezikih«. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 119–133). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Krajnc, S., Saksida, I., Vrlič, T., Denac, O., Krnel, D., Japelj Pavešič, B. (2001). *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marovič, M., Bajželj, B., Krajncan, M. (2014). Koncept participacije v institucionalni vzgoji. *Sodobna pedagogika*, 18 (1/2), str. 93–116.

Rutar, S. (2012). Kako razumeti in uresničiti participacijo otrok v vrtcu? *Sodobna pedagogika*, 63 (3), 86–98.

Rutar, S. (2013). *Poti do participacije otrok v vzgoji*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2020). Pridobljeno s <https://www.fran.si>

Turnšek, N. (2009). Vrtec – prostor aktivnega demokratičnega državljanstva. V F. Fras – Berro et al. (ur.), *Spodbujanje otrokovih kompetenc v vrtcu: zbornik prispevkov. 1. izdaja* (str. 29–39). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Turnšek, N., Hodnik Čadež, T. in Krnel, D. (2009). *Projektni pristop kot strategija spodbujanja participacije otrok v učenju in soustvarjanju življenja v vrtcu*. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 209–233). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Turnšek, N. (2018). *Delovna verzija študijskega gradiva pri predmetu Otrok v družbi – tipkopis*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.